

Ulkoasiainvaliokunta

Pohjoismaiden neuvoston Suomen valtuuskunnan toimintakertomus 2015

JOHDANTO

Vireilletulo

Pohjoismaiden neuvoston Suomen valtuuskunnan toimintakertomus 2015 (K 8/2016 vp): Asia on saapunut ulkoasiainvaliokuntaan mietinnön antamista varten.

Asiantuntijat

Valiokunta on kuullut:

- puheenjohtaja, Pohjoismaiden neuvoston Suomen valtuuskunta Juho Eerola
- Pohjoismaisen yhteistyön sihteeristön päällikkö Kari Kahiluoto, ulkoasiainministeriö
- kansainvälisten asiain neuvos Mari Herranen

VALIOKUNNAN PERUSTELUT

Pohjoismaiden neuvoston puheenjohtajamaan Islannin pääteemoja kertomusvuonna 2015 olivat kansainvälinen yhteistyö, hyvinvointiyhteiskunta ja kansalaisyhteiskunta. Ulkopolitiikan ja kansainvälisen yhteistyön osalta Islannin tavoitteena oli, että Pohjoismaiden neuvosto pyrkii osallistamaan Pohjolan ja sen lähialueiden vakauteen. Neuvoston teemaistunnossa Kööpenhaminassa (maaliskuu 2015) käsiteltiin radikalisoitumisen ja ekstremismin syitä ja ennaltaehkäisyä ja täysistunnossa Reykjavikissa (lokakuu 2015) puolestaan pakolaiskriisiä.

Pohjoismaiden neuvosto on viime vuosina käsitellyt yhä enemmän ulko- ja turvallisuuspoliittisia kysymyksiä. Ulkoasiainvaliokunta pitää myönteisenä, että myös Pohjoismaiden neuvoston tarjoamat mahdollisuudet keskustella kaikista, myös Suomen turvallisuuteen liittyvistä seikoista on hyödynnetty, ja pitää tärkeänä tällä linjalla jatkamista. Kertomusvuonna keskeisimmiksi ulko- ja turvallisuuspolitiikan aiheiksi nousivat pohjoismainen puolustuspoliittinen yhteistyö sekä itäinen yhteistyö.

Puolustuspoliittisen yhteistyön osalta Pohjoismaiden neuvosto kävi keskustelua Nordefcon puheenjohtajana vuonna 2015 toimineen Ruotsin johdolla. Esillä olivat syvennetyn pohjoismaisen puolustusyhteistyön painopistealueet ja tavoitteet sekä jatkomahdollisuudet. Ulkoasiainvaliokunta katsoo, että Pohjoismaiden neuvoston puitteissa käytävä ulko-, turvallisuus- ja puolustuspoliittinen keskustelu edistää osaltaan Nordefco 2020 -vision mukaisten tavoitteiden toteutumista.

Valiokunnan mietintö UaVM 8/2016 vp

Pohjoismaiden neuvoston itäisellä yhteistyöllä on yli kahdenkymmenen vuoden perinteet tiiviistä ja laaja-alaisesta yhteistyöstä Venäjän parlamentin ylä- ja alahuoneen kanssa sekä Luoteis-Venäjän lakiasäättävien elinten kanssa. Kertomusvuonna yhteistyö oli edellisvuoden tavoin poikkeuksellisen vähäistä johtuen Krimin laittomasta liittämisestä Venäjään. Valiokunta pitää erittäin valitettavana, että Venäjä vaikeutti yhteistyöedellytyksiä julistamalla kertomusvuonna Pohjoismaiden ministerineuvoston Luoteis-Venäjän toimipisteet ulkomaisiksi toimijoiksi (engl. agents).

Valiokunta pitää Pohjoismaiden neuvoston Reykjavikin täysistunnossa päivitettyjä suuntaviivoja Venäjän kanssa tehtävästä yhteistyöstä realistisena ja toimivana lähtökohtana yhteistyölle. Strategiassa todetaan aiheellisesti huoli Venäjän demokratiakehityksen suunnasta sekä rauhan ja vakauden vastaisesta toiminnasta. Toisaalta kiristyneestä maailmanpoliittisesta tilanteesta huolimatta valiokunta painottaa Pohjoismaiden neuvoston tapaan, että parlamentaarista vuoropuhelua ja diplomatiaa Venäjän kanssa tulee jatkaa, vaikkei yhteistyötä voidakaan tehdä normaaliin tapaan.

Ulkoasiainvaliokunta pitää myönteisenä myös Pohjoismaiden neuvoston lisääntynyttä yhteistyötä Valko-Venäjän kanssa. Jatkuvuuden varmistamiseksi on hyvä, että järjestön Venäjän ja Valko-Venäjän raportointien tehtävä pysyi Suomella Erkki Tuomiojan tultua nimitetyksi tehtävään Kimmo Sasin jälkeen.

Vuonna 2015 kärjistynyt pakolaismigraatio heijastui myös kaikkiin Pohjoismaiden neuvoston kokouksiin. Valiokunta katsoo, että tiiviillä Pohjoismaisella yhteistyöllä voidaan tehostaa pakolaismigraation alkusyihin vaikuttamista.

Pakolaismigraatiolla on ollut vaikutusta myös Pohjoismaiseen vapaaseen liikkuvuuteen rajatarkastusten palattua väliaikaisesti osalle rajanylityspaikoista. Vapaa liikkuvuus on yksi pohjoismaisen yhteistyön peruselementtejä, ja valiokunta pitää hyvänä, että Suomi on valinnut aiheen ja siihen liittyen rajaesteiden poistamisen Pohjoismaiden ministerineuvoston puheenjohtajuuskautensa yhdeksi läpileikkaavaksi teemaksi. Valiokunnan mielestä on myös myönteistä, että rajaesteiden purkaminen on ollut kertomusvuonna Suomen parlamentaarisen valtuuskunnan yksi prioriteetti-alue.

Valiokunta yhtyy neuvoston suositukseen kehitysavun pohjoismaisen yhteistyön vahvistamisesta ja on edellyttänyt tätä valtioneuvostolta uuden kehityspoliittisen linjauksen käsittelyn yhteydessä.

Valiokunta katsoo, että parlamentaarikkojen osallistuminen pohjoismaisen ulko-, turvallisuus- ja puolustuspolitiikan tiivistämiseen Pohjoismaiden neuvoston piirissä on jatkossakin tärkeää.

VALIOKUNNAN PÄÄTÖSEHDOTUS

Ulkoasiainvaliokunnan päätösehdotus:

Eduskunta hyväksyy kannanoton kertomuksen K 8/2016 vp johdosta.

Valiokunnan mietintö UaVM 8/2016 vp

Ulkoasiainvaliokunnan kannanottoehdotus

Eduskunnalla ei ole huomauttettavaa kertomuksen johdosta.

Helsingissä 8.6.2016

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

puheenjohtaja Antti Kaikkonen kesk
varapuheenjohtaja Pertti Salolainen kok
jäsen Paavo Arhinmäki vas
jäsen Pekka Haavisto vihr
jäsen Susanna Huovinen sd
jäsen Seppo Kääriäinen kesk
jäsen Antti Rinne sd
jäsen Veera Ruoho ps
jäsen Erkki Tuomioja sd
jäsen Stefan Wallin r
varajäsen Ilkka Kanerva kok
varajäsen Jaana Pelkonen kok
varajäsen Mikko Savola kesk

Valiokunnan sihteerinä on toiminut

valiokuntaneuvos Tiina Larvala